Pisidia Araştırmaları - I

Sempozyum Bildiri Kitabı
(05-06.11.2012)

Ayrı Basım

Editörler

B. Hürmüzlü - M. Fırat - A. Gerçek

PISIDIA ARAŞTIRMALARI – I
SEMPOZYUM BİLDİRİ KİTABI

I. Pisidia Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Metinleri
(05-06.11.2012)

Editörler

Bilge HÜRMÜZLÜ
Murat FIRAT
Ayça GERÇEK

S.D.Ü. Arkeoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi

S. D. Ü. Arkeoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi

PISIDIA ARAŞTIRMALARI – I
SEMPOZYUM BİLDİRİ KİTABI

I. Pisidia Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Metinleri
(05-06.11.2012)

Editörler
Bilge HÜRMÜZLÜ
Murat FIRAT
Ayça GERÇEK

ISBN 978-9944-452-74-8
© S. D. Ü. Arkeoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi, Isparta, 2013

Tüm metin ve fotoğrafların yayım hakkı saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yazarların ve yayıncının izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz. Bu eserde yer alan bildiri metinleri ile ilgili tüm sorumluluklar yazarlarına aittir.

Yazışma Adresi
S.D.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, 32260 Çünür/ ISPARTA
Tel: +90 (246) 211 41 88 Faks: +90 (246) 2371106

Kapak
Uygar HECEBİL

Baskı
Isparta Gül Ofset Matbaa Hizmetleri
Pirimehmet Mh. 1773 Sk. No. 3 Isparta
Tel: +90 (246) 223 80 59 - +90 (246) 218 38 91

İÇİNDEKİLER

Önsöz..... 3

Göndürle Höyük ve Harmanören Kazıları

Mehmet ÖZSAİT – Nesrin ÖZSAİT 5

Klasik Çağlar Öncesi Anadolu Kültürlerinde "Kutsal Alan" Kavramı: Höyücek Kutsal Alanları

Aslıhan YURTSEVER BEYAZIT 20

Göller Bölgesi Tunç Çağı Yerleşimleri

Ralf BECKS 38

Kuzeybatı Pisidia'da Ele Geçen Demir Çağ Buluntu Grubu

Ayça GERÇEK 48

Uylupınar (Erken Kibyra) Yerleşimi 2012 Yüzey Araştırmaları

F. Eray DÖKÜ – İsmail BAYTAK..... 71

Uylupınar Örneğinde Bir Model Olarak Göl Adası Yerleşimi ve Arazi Kullanımı

B. Ayça POLAT BECKS..... 90

1981-2001 Yılları Arasında Pisidia Antiocheia'sında Yapılan Çalışmalar

Mehmet TAŞLIALAN..... 108

Konane Antik Kenti Hellenistik Dönem Yerleşmesi

Bilge HÜRMÜZLÜ 142

Pisidia Antiokheia Özelinde Roma Dönemi Kent Planlaması

Mehmet ÖZHANLI 155

Büyükgökçeli Kasabası Kaleburnu Mevkii Bazilikal Planlı Kilise Kurtarma Kazısı 2012

Mustafa AKASLAN – Özgür PERÇİN – Doğan DEMİRCİ 176

Adada Antik Kenti ve Geleceği

Mustafa BÜYÜKKOLANCI 197

Pisidia'da Görkemli Bir Kent Kremna: Tarihi Coğrafya ve Araştırmalar

Hüseyin METİN..... 215

Yılankıran Çeşmesi

Mustafa AKASLAN – Doğan DEMİRCİ 226

Bademli-Yuvalak Tümülüsü Işığında Pisidia Bölgesinin Hellenistik Dönem Öncesi Mezar Mimarisi
Alime ÇANKAYA 246

Pisidia Antiokheia'sı Köpek Gömüleri
Fikret ÖZCAN 257

Kibyra Nekropolü ve Ölü Gömme Gelenekleri
Düzgün TARKAN 271

Uylupınar Yüzey Araştırmasında Ele Geçen Arkaik Dönem Seramikler
Mehmet KAŞKA 285

Isparta Müzesi Seramik Koleksiyonu: Unguentaria
Murat FIRAT 294

Epigrafik ve Arkeolojik Araştırmalar Işığında Pisidia Antiocheia: Kent Tarihine İlişkin Yeni Gözlemler
Abdurrahman UZUNASLAN 312

Tymandos Antik Kentinden Beş Mezar Yazıtı
Asuman COŞKUN ABUAGLA 344

Pisidia Antiokheia'sındaki Aileler ve Senato Kariyerleri
Gülcan ŞAROĞLU 355

Yeni Bir Bronz Konana Sikke Tipi
Hüseyin KÖKER 365

2012 Yılı Pisidia Antiokheia Kazısı Sikkeleri: Ön Rapor
Hacer SANCAKTAR 368

Burdur Arkeoloji Müzesinden İki Sütun Başlığı
A.Oğuz ALP 378

Pisidia Antiokheia'sı Augustus Tapınağı Mimari Bezemeleri
Seyhan AKGÜL ÖZASLAN 395

ÖNSÖZ

Isparta ve Burdur illeri ile Antalya İli'nin kuzeyini kapsayan ve antik dönemde "Pisidia" olarak adlandırılan bölge binlerce yıl boyunca farklı uygarlıklara yaşam alanı olarak kucak açmıştır. Bölge, 1800'lü yıllardan itibaren seyyahlar ve bilim adamlarının ilgisini çekmiş; gezilmiş ve birçok antik kentin lokalizasyonunu yapmaya yarayacak yazıtlar toplanarak değerlendirilmiştir. 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde uygun koşullarıyla zengin bir yerleşim tarihine sahip bölgedeki ilk kazı çalışmasını Henry Arderne ORMEROD 1911 yılında Senirce Höyük'de gerçekleştirmiştir. William Mitchell RAMSAY ise 1912 yılında Antiokheia'da ilk kazıları başlatmıştır. Bu çalışmaları takiben Prof. Dr. David Moore ROBINSON 1924 yılında kentte kısa süreli bir kazı gerçekleştirmiş ve bulgularını yayınlamıştır. Bununla birlikte, Pisidia Bölgesi'ndeki bilimsel çalışmaların yoğunlaşmaya başladığı süreç 1940'lı yıllar ve sonrasına tekabül etmiştir. 1944 yılında Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz KANSU ve ekibi önemli bir Paleolitik merkez olan Bozanönü yakınlarındaki Kapalıin Mağarası'nı tespit etmiştir. Aynı ekip, Baladız - İğdecik köyleri arasındaki bir tren yolu çalışması sırasında açığa çıkan Epipaleolitik Dönem'e ait bir merkezde de çalışmalar yürütmüştür. 1957 - 1960 yılları arasında James MELLAART Hacılar'da kazılar gerçekleştirmiş ve bulgularını yayımlamıştır. 1970'li yıllardan itibaren ise Pisidia Bölgesi arkeolojisine artan ilgi sonucunda Prof. Dr. Mehmet ÖZSAİT, Prof. Dr. Refik DURU, Prof. Dr. Stephen MITCHELL ve Prof. Dr. Marc WAELKENS tarafından çeşitli kazı ve yüzey araştırması projeleri başlatılmıştır ve bu çalışmaların bir bölümü halen sürdürülmektedir.

Bölgede yürütülen bilimsel faaliyetler sonucunda, elde edilen yoğun verilerin Anadolu Arkeolojisi'ne sağlayacağı önemli katkılar göz önünde bulundurularak, 2007 - 2008 eğitim öğretim yılından itibaren, Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesinde yer alan Arkeoloji Bölümü aktif hale getirilmiştir. Kaliteli ve ilkeli bilim insanları yetiştirmek amacıyla çalışmalarına başlayan bölümümüz kısa sürede hızla gelişmiş; Lisans programının yanı sıra Yüksek Lisans ve Doktora programlarını da aktif hale getirmiştir. Tüm bunlara ek olarak, Süleyman Demirel Üniversitesi Arkeoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi (AUAM) ve Arkeoloji Kulübü de kurularak Arkeoloji Bilimi'nin faaliyet alanları çeşitlendirilmiştir. Bölüm öğretim elemanları tarafından yürütülen Kazı, Yüzey Araştırması ve TÜBİTAK projeleri de bu çalışmalara ayrı bir ivme katmıştır.

Kısa sürede geçilen bu uzun soluklu bilim yürüyüşünde, edinilen çok değerli bilgilerin bilim insanları ile paylaşılması adına üniversitemiz olanakları dâhilinde 05-07.11.2012 tarihleri arasında *I. Pisidia Araştırmaları*

Sempozyumu düzenlenmiştir. Uzun süredir bölgemizde yürüttükleri projeleri sayesinde son derece değerli bilgilere ulaşan bilim insanlarının katılımları ile gerçekleştirilen sempozyumun sonuçları ise elinizdeki bu eserde bir bütün halinde ilgililere sunulmuştur.

Bu vesile ile *I. Pisidia Araştırmaları* Sempozyumu'na bildirileriyle katkı sağlayan, ülkemizin farklı üniversite ve müzelerinde görev yapmakta olan değerli bilim insanlarına; desteklerinden dolayı Üniversitemiz Rektörlüğü'ne; Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na; Arkeoloji Bölümü öğretim üyelerine; Hakan ALPASLAN şahsında Arkeoloji Kulübü'ne ve teknik konulardaki yardımlarından dolayı Uygar HECEBİL'e teşekkürlerimizi sunarız.

Saygılarımızla.

Editörler

2012 YILI PISIDIA ANTIOKHEIA KAZISI SİKKELERİ: ÖN RAPOR[1]

Hacer SANCAKTAR[*]

Özet

Pisidia Antiokheia Kenti, Isparta İli Yalvaç İlçesi'nin yaklaşık 1 km. kuzey doğusunda ve Sultan Dağları'nın güney yamaçları boyunca uzanan verimli arazide kurulmuş bir kenttir. Bu makalede Doç. Dr. Mehmet Özhanlı başkanlığında yürütülen 2012 yılı kazı çalışmalarında ele geçen sikkeler hakkında kısa bir bilgi verilecektir. 2012 yılı çalışmalarında ele geçen 466 adet sikke üzerinde yapılan çalışmalarda 344 adeti tanımlanabilmiştir. 122 adeti ise düşük kondisyonlarından dolayı tanımlanamamıştır. Ele geçen 466 adet sikkeden 1 adeti Decumanus Maximus'da, 431'i Cardo Maximus'da, 25'i Tiberius Alanında, 2'si St. Paul Kilisesi'nde ve 7 adeti hamam yapısında ele geçmiştir.

Kentin M.Ö. 2. ve 1. yüzyıla tarihlendirilen Grek otonom sikkelerinde, ön yüzünde kanatları açık kartal ve arka yüzünde yıldız tasvirli 3 adet sikke tespit edilmiştir. 2012 yılları arasında yapılan çalışmalarda 8 adet Roma koloni sikkesi tespit edilmiştir. Kentte yapılan çalışmalarda 3 adet kontrmarklı sikke ele geçmiştir. Bu sikkelerden birinde yuvarlak konrtrmark içinde Men büstü tasvir edilen Pisidia Antiokheia Kenti Roma Eyalet sikkesi tespit edilmiştir. Diğer kontrmarklı iki sikke ise araştırılmaktadır. Pisidia Antiokheia kenti 2012 yılı çalışmalarında ele geçen ve hepsi bronz olan Roma İmparatorluk sikkeleri İmparator Tiberius'dan (M.S. 14-37) I. Leo (M.S. 457-474) ve Zeno'ya (M.S. 474-491) kadar olan dönemi kapsamaktadır. İmparatorluğun M.S. 1. yüzyıldan 4. yüzyıl başlarına kadar tarihlendirilen 8 adet ve M.S. 337-491 yılları arasına tarihlendirilen toplam 144 adet sikke tespit edilmiştir. Kentte yapılan çalışmalarda ele geçen ve en yüksek orana sahip olan Bizans sikkeleri 491-668 ve 963-1078 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pisidia Antiokheia, Grek Otonom sikkeler, Roma imparatorluk sikkeleri, Geç Roma sikkeleri, Bizans sikkeleri.

Abstract

Pisidian Antioch was a city which was founded on the fertile lands lying on the Southern slopes of the Sultan Mountains and about 1 km. North-East of Yalvaç Town of Isparta Province. In this essay, information about the coins obtained in 2012 excavations led by Assoc. Prof. Dr. Mehmet Özhanlı will be briefly given. Of the 466 coins obtained in 2012 excavations, 344 could be identified. 122 of them could not be identified because of their low conditions. Of the 466 coins obtained, 1 was found in Decumanus Maximus, 431 in Cardo Maximus, 25 in Tiberius Area, 2 in St Paul Church and 7 in the Bath.

On the front sides of three Greek Autonomous coins which date back to 2nd and 1st centuries BC., an eagle with open wings and on the back sides a star shape were found. In the excavation done in 2012, 8 Roman colony coins were identified. During the work, 3 coins with kontrmark were obtained in the city. On one of these coins, Pisidian Antioch City Roman State coin on which Men bust was illustrated in a circular kontrmark was found. The other coins with kontrmark are still being studied. The Roman Empire coins which were found in 2012 Pisidian

[1] Pisidia Antiokheia Sikkelerini çalışma fırsatını veren Kazı Başkanı Sayın Doç. Dr. Mehmet Özhanlı'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

[*] Arkeolog, M.A. Hacer SANCAKTAR, Yeşilyurt Mah. 4327 Sok. 13/1 Antalya; hacersancaktar@yahoo.com.

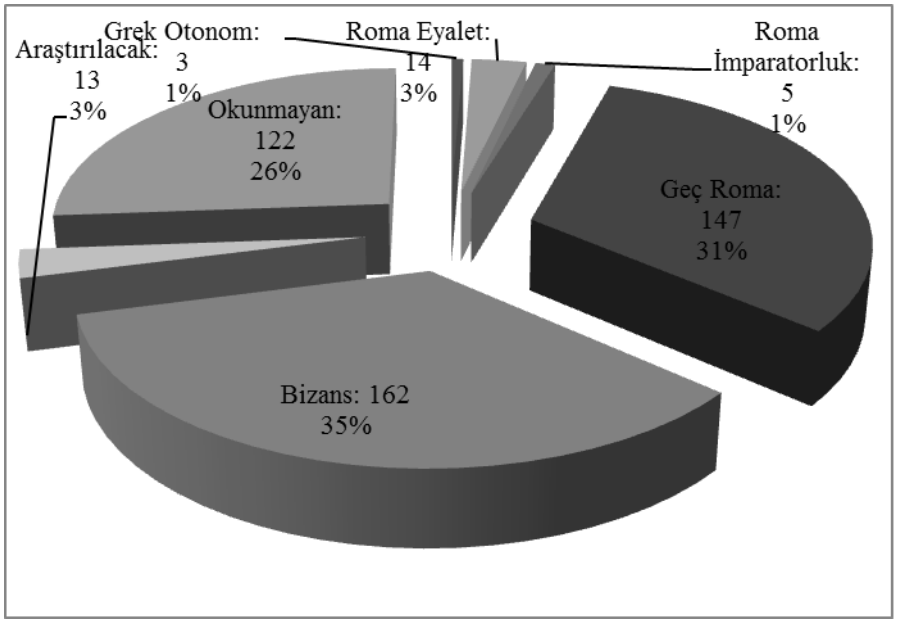
PISIDIA ARAŞTIRMALARI - I

Antioch city excavations convey the era from Emperor Tiberius (14-37 AD.) Leo I (457-474 AD.) and Zeno (474-491 AD). 8 coins which date back from 1st to 4th centuries of the Empire and 144 coins which date back to 337-491 AD. were identified. Byzantium coins which were obtained in the city excavations and which have the highest proportions date back to 491-668 and 963-1078 years.
Keywords*:* Pisidian Antioch, Greek autonomous coins, Roman coins, Late Roman coins, Byzantine coins.

Pisidia Antiokheia, Isparta İli Yalvaç İlçesi'nin yaklaşık 1 km. kuzey doğusunda ve Sultan Dağları'nın güney yamaçları boyunca uzanan verimli arazide kurulmuş bir kenttir (Mitchell 1998: 1). Doğu-batı ve kuzey-güney doğrultulu ana yolların kesiştiği stratejik bir konumda yer alan kentte ilk bilimsel arkeolojik kazılar; 1923 yılında W. M. Ramsay ve F. W. Kelsey, 1924 yılında D. M. Robinson başkanlığında yürütülmüştür. Kısa süren Amerikan kazılarından sonra 1980 ve 2002 yılları arasında Yalvaç Müzesi Müdürü olarak görev yapan Dr. Mehmet Taşlıalan ve ondan sonra gelen müze müdürleri başkanlığında kazı ve temizlik çalışmaları yapılmıştır (Özhanlı, 2009: 70). 2008 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Mehmet Özhanlı başkanlığında başlatılan bilimsel arkeolojik kazılar, halen kesintisiz olarak devam etmektedir. Bu makalede Doç. Dr. Mehmet Özhanlı başkanlığında yürütülen 2012 yılı kazı çalışmalarında ele geçen sikkeler hakkında kısa bir bilgi verilecektir.

Pisidia Antiokheia Kenti'nde 2012 yılı kazı sezonunda Decumanus Maximus, Cardo Maximus, Tiberius Alanı, St. Paul Kilisesi ve Hamam alanlarında çalışmalar yapılmıştır (Plan). Bu alanlarda yapılan çalışmalarda 466 adet bronz sikke ele geçmiştir.

2012 yılı çalışmalarında ele geçen 466 sikke üzerinde yapılan çalışmalarda 344 adeti tanımlanabilmiştir. 122 sikke ise düşük kondisyonlarından dolayı tanımlanamamıştır. Ele geçen 466 sikkenin dağılımı grafik 1'de adet olarak ve yüzdelik olarak belirtilmiştir. Tanımlanabilen sikkelerden üçü M.Ö. 2. ve 1. yüzyıla tarihlendirilen Pisidia Antiokheia darbı Grek Otonom, 14'ü Roma Eyalet, beşi Roma İmparatorluk, 147'si M.S. 4. ve 5. yüzyıla tarihlendirilen Geç Roma ve 162'si Bizans sikkesidir. Henüz teşhisi yapılamamış olan sikke sayısı ise 13'dür. Decumanus Maximus'da bir, Cardo Maximus'da 431, Tiberius Alanında 25, St. Paul Kilisesi'nde iki ve hamam yapısında yedi sikke ele geçmiştir.

Grafik 1: 2012 Yılı Çalışmalarında Ele Geçen Sikkelerin Dönemlere Göre Dağılım Oranları.

Grek ve Roma Kent Sikkeleri

Kentin M.Ö. 2.-1. yüzyıllara tarihlenen Grek Otonom sikkelerinde, ön yüzünde kanatları açık kartal ve arka yüzünde yıldız tasvirli üç sikke tespit edilmiştir[2]. Bu sikkelerden ikisi Cardo Maximus'da, bir diğeri ise Hamam yapısında ele geçmiştir. Söz konusu sikkelerin ağırlıkları 3.22 ve 5.05 gr., çapları ise 17,06 ve 22,2 mm. arasındadır.

Antiokheia'ya M.Ö. 25 yılında Roma İmparatoru Augustus tarafından koloni kenti statüsü verilip[3], V. ve VII. Lejyonlarda bulunan Romalı emekli askerler yerleştirilmiştir (Levick 1967: 200-202). İmparator Septimius Severus tarafından Antiochia Kenti'ne verilen *Socia Romanorum* ünvanı dönemin kent sikkeleri üzerinde *SR* şeklinde monogram olarak karşımıza çıkmaktadır (Nolle 1995: 350-370; Franke 2007: 40). Pisidia Antiokheia'sında koloni sikkeleri özellikle İmparator Gallienus döneminde yoğun bir şekilde darp edilmiştir.

[2] Pisidia Antiokheia Grek Otonom sikkeleri için bkz. SNG Cop. Pisidia; SNG v. Aulock Pisidien; Köker 2011.

[3] Antiokheia kenti koloni tarihi için bkz. Calder 1912, 78-109; Anderson 1913: 267-300; Ramsay 1916: 83-134; Ramsay 1918, 172-205; Milne 1947, 1; Levick 1966: 47-59; Levick 1967: 130-144; Mitchell 1998.

Fakat darp İmparator Claudius Gothicus iktidarı zamanında kesintiye uğramıştır (Milne 1947: 1).

2012 yıllında yapılan çalışmalarda ele geçen Roma koloni sikkesi sayısı sekizdir. Bu sikkelerin arka yüzlerinde genellikle iki lejyon *standard*ı ve ortada *vexillium* yer almaktadır. Tespit edilen diğer tipler; horoz, Genius ve karşılıklı iki *cornucopiae*'dır[4]. Çift süren *diriumviri* tipli sikkelere ise şu ana kadar kazılarda rastlanmamıştır.

Tüm sikkeler içerisinde sadece üçü kontrmark taşımaktadır. Men büstü taşıyan yuvarlak kontrmark Pisidia Antiokheia'sına ait bir eyalet darbı üzerinde yer alır. Diğer kontrmarklı iki sikke ise henüz teşhis edilememiştir. Kontrmarklı sikkeler dışında hangi kente ait olduğu araştırılan Roma Eyalet sikkeleri de tespit edilmiştir.

Roma İmparatorluk Sikkeleri

Pisidia Antiokheia Kenti 2012 yılı çalışmalarında ele geçen ve hepsi bronz olan Roma İmparatorluk sikkeleri İmparator Tiberius'dan (M.S. 14-37) Zeno'ya (M.S. 474-491) kadar olan dönemin örneklerinden oluşmaktadır. Beş sikke M.S. 1. yüzyıldan 3. yüzyıl sonuna kadar olan döneme, 147 sikke ise M.S. 295-491 yılları arasına tarihlenmektedir. Özellikle II. Constantius, I. Theodosius, Arcadius, Honorius ve II. Theodosius dönemlerinde darp edilen sikkeler yüksek bir orana sahiptir. Roma imparatorluk sikkelerinin dönemlere ve darphanelere göre dağılımı Tablo 1'de adet olarak belirtilmiştir. Sikkesi en çok bulunan darphane Constantinopolis'tir. Onu Cyzius ve Antiochia darphaneleri takip eder.

Tanımlanabilen 147 sikkeden 129'u Cardo Maximus'da, 13 adeti Tiberius Alanında, üç adeti Hamam'da ve iki adeti St. Paul Kilisesi'nde ele geçmiştir[5]. Tiberius Alanı'nda yapılan çalışmada toplam 25 adet sikke ele geçmiştir. Bu 25 sikkeden 19'u toplu olarak ele geçmiştir (Resim 1 ve 2). Ele geçen bu sikkelerden sadece 13'ü tanımlanabilmiştir. Tanımlanabilen 13 sikke içerisinde toplu olarak ele geçen sikkeler M.S. 450-491 yılları arasına tarihlendirilen monogramlı sikkelerden oluşmaktadır.

[4] İki lejyon *standar*dı ve *vexilium* tipinden 4, Genius tipinden 2, diğer tiplerden ise birer adet tespit edilmiştir. Pisidia Antiocheia koloni sikkeleri için bkz. Krzyzanowska 1970; SNG Cop. Pisidia; SNG France III; SNG v. Aulock Pisidien.

[5] Tanımlanmayan sikkeler bu rakamlara dâhil değildir. Ele geçtikleri alanlara göre tanımlanabilen ve tanımlanmayan sikke toplamı: Decumanus Maximus'da 1, Cardo Maximus'da 431, Tiberius Alanında 25, St. Paul Kilisesi'nde 2 ve hamam yapısında 7'dir.

Darp ⇒ Yıl ⇓	*The.*	*Her.*	*Con.*	*Nic.*	*Cyz.*	*Ant.*	*Ale.*	*?*	**Toplam**
294-305					1				**1**
305-317							1		**1**
317-324		1			1				**2**
324-330		1							**1**
330-335									
335-341			4		1			2	**7**
341-346									
346-350								1	**1**
350-361			1	1	4			3	**9**
361-364							1	1	**2**
364-375			1					10	**11**
375-383		1	2					1	**4**
383-393			1	1					**2**
393-395		1		2	2	7		13	**25**
395-408			1	1	1	3		16	**22**
408-423			1					10	**11**
423-450								5	**5**
450-491			6					7	**13**
Toplam		**4**	**17**	**5**	**10**	**10**	**2**	**69**	**117**[6]

Tablo 1: 2012 yılı Çalışmalarında Ele Geçen Geç Roma Sikkelerinin Dönemlerine ve Darphanelerine Göre Dağılımı.

Bizans Sikkeleri

Kentte yapılan çalışmalarda ele geçen ve en yüksek orana sahip olan Bizans sikkeleri 491-668 ve 963-1078 yılları arasına tarihlendirilmektedir. 668 ve 963 yılları arasına tarihlendirilen sikke tespit edilmemiştir. Tablo 2'de Bizans sikkelerinin yıl, darphane ve birimlere göre dağılımı adet olarak verilmiştir. M.S. 491-668 yılları arasına tarihlendirilen sikkelerin darphanelere ve birimlere göre dağılımında Constantinopolis darbı 40 birimlik *follis*'lerin çoğunlukta oldukları görülmektedir. Diğer birimlerdeki sikkeler ise bütün içerisinde daha düşük bir orana sahiptir ve 40 birimlik sikkelere göre daha kötü durumdadırlar. Tespit edilen 20, 10 ve 5 birimlik sikkelerin çoğunluğunun ön yüzü okunamamaktadır.

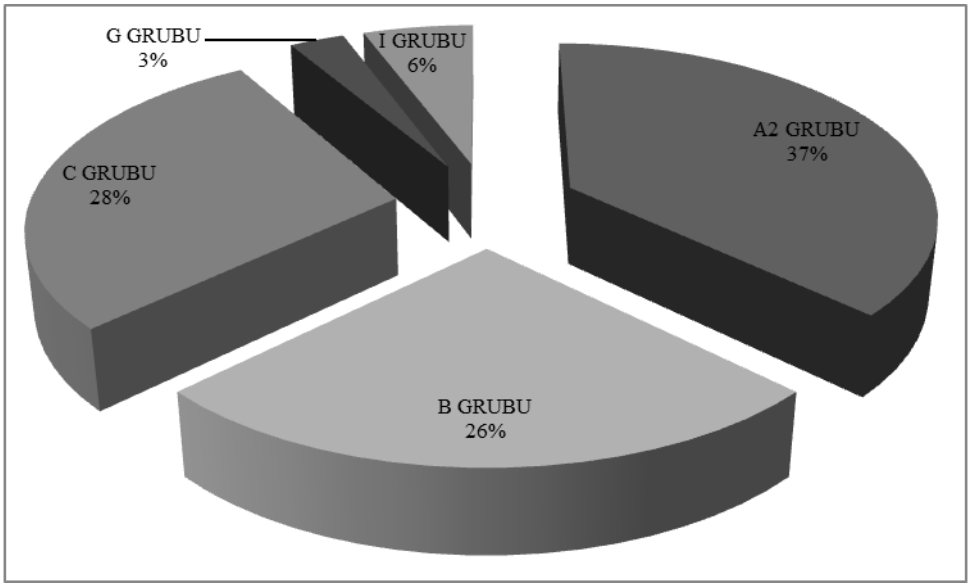
[6] Tabloda, tanımlanabilen 147 Geç Roma sikkesinden ön ve arka yüzü okunabilen 117 sikke ele alınmıştır. 30 sikkenin sadece ön yüz tipi okunabilmektedir. Ön yüz lejantları okunamadığı için imparatoru da tespit edilememiştir ve bu nedenle 30 sikke bu tabloya dahil edilmemiştir.

Darp ⇒	*Thessalonika*		*Konstantinopolis*				*Nikomedia*	*Kyzikos*	*Antiokheia*	?				Toplam
Yıl ⇓	20	5	40	20	10	5	40	40	40	40	20	10	5	
491-518			1			3								**4**
518-527											1		1	**2**
527-565			2	2				5				1		**10**
565-578	1	1	4			2	2		1		2			**13**
578-582					1	1								**2**
582-602			7						1					**8**
602-610			3	2			3				2	1		**11**
610-641			23				1			9	8			**41**
641-668			12											**12**
963-969			1											**1**
1059-1067			3											**3**
1068-1071			3											**3**
Toplam	**1**	**1**	**58**	**3**	**1**	**6**	**6**	**5**	**2**	**9**	**13**	**2**	**1**	**110**

Tablo 2: 2012 yılı Çalışmalarında Ele Geçen Bizans Sikkelerinin Yıl, Darphane ve Birimlere Göre Dağılımı.

I. Ioannes Tzimiskes döneminde darp edilmeye başlanan ve A2 grubu olarak sınıflandırılan Anonim Follisler, kentte yapılan çalışmalarda ele geçen tüm Anonim follisler içerisinde en yüksek orana sahip olanlardır[7]. A2 grubu ile aynı ön ve arka yüz tipine sahip olan, sadece arka yüzünde üstte ve altta motifsiz tasvir edilen A1 grubundan tespit edilmemiştir. B, C, G ve I Grubu olarak sınıflandırılan Anonim Follis'lerden 22 adet tespit edilmiştir[8]. Anonim follislerden sonra darp edilmeye başlayan 10. Konstantinos ve 4. Romanos dönemine tarihlendirilen sikkelerden toplam 6 adet ele geçmiştir.

[7] A2 olarak sınıflandırılan Anonim Follislerden 13 adet tespit edilmiştir.
[8] B grubu 9, C grubu 10, G grubu 1 ve I grubu 2 adet.

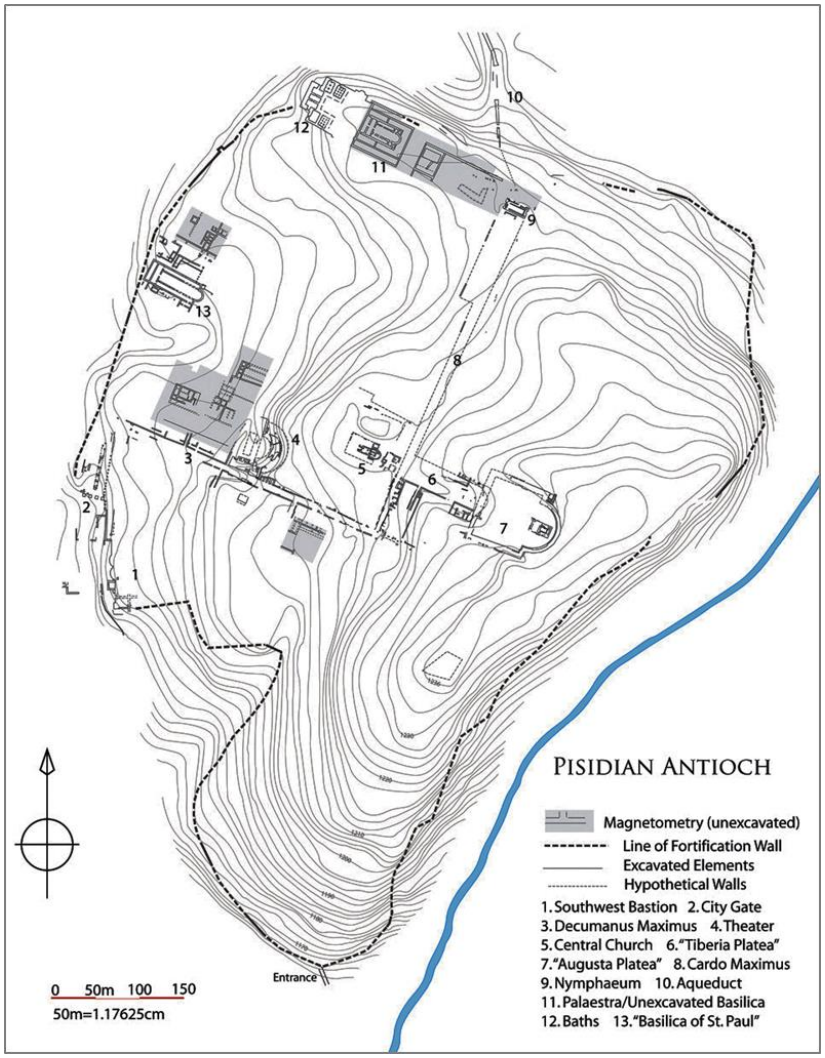
Grafik 2: 2012 yılı Çalışmalarında Ele Geçen Anonim Follislerin, DOC'un Anonim Follis Gruplamasına Göre Dağılım Oranları.

Kentte 2012 yılında yapılan çalışmalarda bulunan sikkelerin dönemlerine göre dağılımında, Geç Roma ve Bizans 6-7 ve 10-11. yüzyıla tarihlendirilen sikkeler yoğunluk göstermektedir. Bizans 8., 9. ve 11. yüzyıl sonrasına tarihlendirilen sikke verilerinin olmaması dikkat çekici ve önemlidir. 2012 yılında ele geçen sikke buluntularına dayanarak, kentte tarihsel sürecin, M.Ö. 2. ve 1. yüzyıldan M.S. 7. yüzyıl sonuna kadar kesintisiz devam ettiği fakat 8. yüzyıldan 10. yüzyıla kadar bir boşluk olduğu ve 10. yüzyılın ikinci yarısından 11. yüzyıl sonuna kadar tekrar devam ettiği görülmektedir.

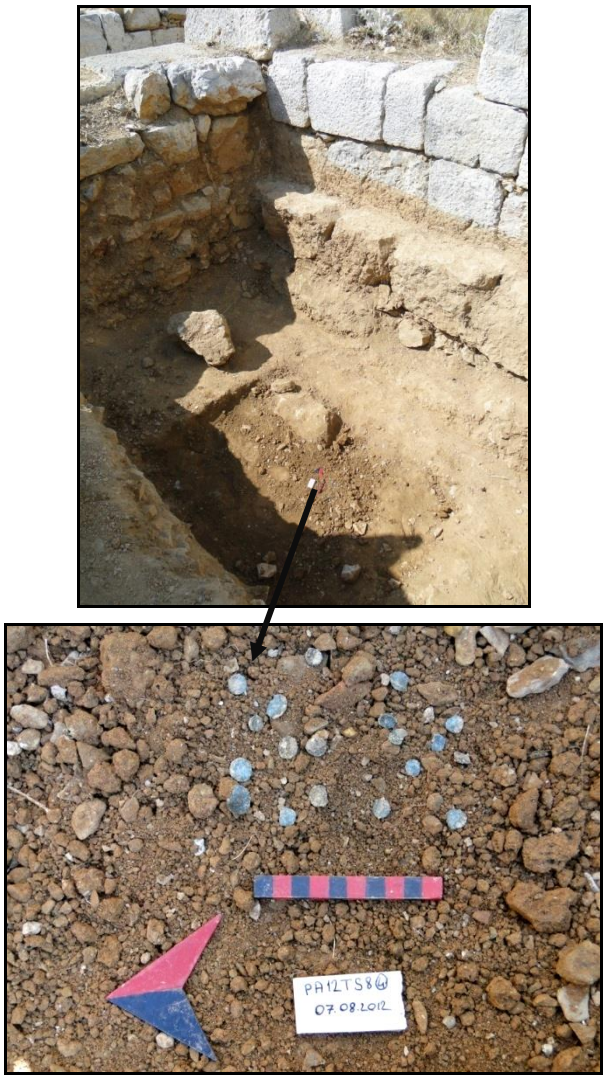
Pisidia Antiokheia Kazısı'nda ele geçen sikkelerin, ekonomik boyutta anlamlı olabilmesi için, öncelikle bölgedeki Sagalassos Kazısı sikke buluntuları ve Yalvaç Müzesi Bizans sikkeleri ile ve sonraki süreçte Pisidia Bölgesi çevresindeki diğer bölgelerdeki kentlerin sikke verileri ile istatistiksel olarak ele alınarak kıyaslanacaktır. Böylece dönemlerine göre, Pisidia Antiokheia Kenti'nde ve bölge genelindeki sikkeler tarihsel olaylar ışığında yorumlanmaya çalışılacaktır.

KAYNAKÇA

Özhanlı, M., 2009, "Pisidia Antiokheiası Kazıları 2008", *ANMED* 7: 70-74.
Calder, W. M., 1912**,** "Colonia Caesareia Antiocheia", *JRS*, vol. II: 78-109.
Franke, P. R., 2007, *Roma Döneminde Küçükasya*, N. Baydur – B. T. Baydur (çev.), İstanbul.
Köker, H., 2011, *SNG Turkey 6. Burdur Museum Volume 1 Greek Coins from Pisidia Part 1 Adada-Prostanna*, İstanbul.
Krzyzanowska, A., 1970, *Monnaies Coloniales D'Antioche De Pisidie*, Varsovie.
Levick, B. M., 1966, "The Coinage of Pisidian Antioch in the 3rd Century A.D.", *NC*7 6: 47-59.
Levick, B. M., 1967, *Roman Colonies In Southern Asia Minor*, Oxford.
Milne, J. G., 1947, "The Coinage of Antioch in Pisidia after A.D. 250", *NC* ser. IV vol. VII: 1-97.
Mitchell, S., Waelkens, M., 1998, *Pisidian Antioch The Site and its Monuments,* Duckword with The Classical Press of Wales, London.
Nolle, J., 1995, "Colonia und socia der Römer. Ein neuer Vorschlag zur Auflösung der Buchstaben *SR* auf den Münzen von Antiocheia bei Pisidien", Ch. Schubert – K. Brodersen (eds.), *Rom und der Griechische Osten. Festschrift für Hatto H. Schmitt zum 65. Geburtstag*, Stuttgart: 350-370.
Özhanlı, M., 2009, "Pisidia Antiokheiası Kazıları 2008", *ANMED* 7: 70-74.
Ramsay, W. M., 1916, "Colonia Caesarea (Pisidian Antioch) in the Augustan Age", *JRS* 6: 83-134.
Ramsay W. M., 1918, "Studies in the Roman Province Galatia: VI. - Some Inscriptions of Colonia Caesarea Antiochea", *JRS* 24: 172-205.
SNG Cop. Pisidia, 1956, *Sylloge Nummorum Graecorum*, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum, Pisidia, Copenhagen.
SNG France III, Levante, E., 1994, *Sylloge Nummorum Graecorum, France III*, Cabinet Des Médailles, Pamphylie, Pisidie, Lycaonie, Galatie, Zürich: Bibliothéque Nationale de la France (1994).
SNG v. Aulock Pisidien, 1964, *Sylloge Nummorum Graecorum, Deutschland, Sammlung v. Aulock* Pisidien 4894-5381, Lykaonien 5382-5407, Isaurien 5408-5412.

Plan: Kent Planı
(http://www.lsa.umich.edu/kelsey/antioch/A2/antiochplan).

Resim 1 ve 2: Tiberius Alanı'nda Toplu Olarak Ele Geçen 19 Sikke (2012 Yılı Kazı Arşivinden).